

Egy „nemzeti királyhymusz” – Vörösmarty Mihály *Hymnusa*

VASS ZÓRA

Bevezetés

A tanulmány témája Vörösmarty Mihály 1844-ben keletkezett *Hymnus* című költeménye. Az 1844-es dátum nem csak a mű születése szempontjából fontos, ugyanis a Kisfaludy Társaság ebben az évben vált magánintézményből nyilvános intézetté. A kritikai kiadás jegyzetei szerint Vörösmarty *Hymnusa* Toldy Ferenc felkérésére, a Kisfaludy Társaság legitimációjának megerősítése céljából született meg.⁶⁴ A tanulmányban leginkább a mű keletkezési körülményeire, a sajtóban kiváltott hatására, megzenésítési kísérleteire térnek ki, illetve megvizsgálom, hogy illik-e a nemzeti királyhymusz műfajmegjelölés a műre.

Az 1840-es évek első felére sürgetővé vált egy magyar nyelvű és zenéjű, társadalmi ünnepeken elénekelhető, megszólaltatható „himnikus ének” megalkotása. Petrichevich Horvát Lázár a *Honderü* 1844. február 24-én megjelent számában felvetette kérdését: miért nem született eddig a magyar nemzetnek néphimnusza?⁶⁵ Petrichevich szerint minden nemzetnek létezik saját néphimnusza, amellyel királyát éltetheti – „*brittnek God save the kingje, a németnek Gotterhalte-ja*” –, azonban a magyar nem rendelkezik ehhez hasonlóval.⁶⁶ Írásában kifejti véleményét, miszerint naagszerű volna, ha megszületne egy olyan néphimnus, amelyet a „*nemzet felülmúlhatatlan poétája*”, Vörösmarty Mihály írta meg, és azt a nemzet legnagyobb zeneszerzője, Erkel Ferenc megzenésítené:⁶⁷ „*Be dicső volna bírní egy naagszerű néphimnuszt, melyre Vörösmartynk koszorúzott koboza és Erkelünk gyönyörű lyrája egyesülnének. Rajta dicső magyar költér! Éltesse ön ama fejedelmet, ki első szóltá meg hű övéit szózatokkal, mik nem valának övéi. Hadd éltessük mindnyájan a jó királyt, ki magyar nyelven beszél magyar nemzethez!*” Petrichevich Horváth Lázár cikkében a nemzeti nyelv fontosságát emeli ki a király dicsérendő értékei között.⁶⁸

A Kisfaludy Társaság és Vörösmarty *Hymnusa*

1844 januárjában a Kisfaludy Társaság az uralkodóhoz, V. Ferdinándhoz folyamodott a „legfelsőbb elismertetésért”, tehát, hogy magánintézményből állami intézetté nyilvánítsák.⁶⁹ Toldy Ferenc és Eötvös József Pozsonyba utaztak annak érdekében, hogy József nádor elé terjesszék kérvényüket. Elmondták, hogy a társaság magáéna tudhatta a közönség rokonszenvét, de jövőjét még

⁶⁴ TÓTH 1962, 396.

⁶⁵ SZIKLAVÁRI 2005 8–10.

⁶⁶ PETRICHEVICH HORVÁTH 1844, 244–245.

⁶⁷ SZIKLAVÁRI 2005, 10.

⁶⁸ PETRICHEVICH HORVÁTH 1844, 245.

⁶⁹ GREGUSS 1876, 207.

inkább biztosítva látnák, ha az uralkodó a társaság szabályait megerősíti,⁷⁰ ezáltal szépirodalmi magánegyesületből közintézeti rangra emelkedne, amelynek következtében, mint az ilyen esetekben szokás, az új tagokat oklevéllel jutalmazhatná meg, pecsétjét a magyar királyi koronával díszíthetné és mint a király által megerősített intézményeket, az „országos schematismusba” is beiktatná.⁷¹ A nádor biztosította őket támogatásáról, és „reményét fejezte ki, hogy a kérés nemsokára teljesítve lesz”.⁷²

Toldy július 30-án azzal a hírrel járult a Társaság elé, hogy a királyi határozat – amely a megerősítést tartalmazta – leérkezett a Helytartó Tanácshoz.⁷³ Fontos megemlíteni, hogy a közintézeté nyilvánítás a társaság szabályzatának módosulásával járt. Írásba foglalták, hogy vallási, politikai és közállami kérdések megvitatása a társaság jogkörén kívül esik, a tartandó ülések jegyzőkönyveit a Helytartó Tanácsnak fel kell terjeszteni. Ezenkívül a Társaság által kiadott munkákat a szokott eljárás alapján meg kell vizsgálni, illetve megjelenik egy paragrafus a szabályzatban, miszerint a társaság szabályainak módosítását és bővítését csak engedéllyel végezheti el. Az uralkodó megerősítette a Társaság alapszabályait, azonban nem teljesítette egy kérését: a Kisfaludy Társaság nem került be az országos schematismusba.⁷⁴

Toldy nem elégedett meg azzal, hogy sikerült elérni a Társaság közintézeté nyilvánítását, máris újabb indítványokat terjesztett a társaság elé. Az egyik javaslatban kifejtette véleményét, miszerint a Kisfaludy Társaság a királyi megerősítés révén egy magasabb pozícióba került – azaz magánintézményből állami intézet rangjára emelkedett – így ezt fontos valamilyen „emlékmunkával”, méghozzá egy „nemzeti dal”, egy „nemzeti himnus” létrehozásával megörökíteni, amely bármely ünnepélyes alkalomkor énekelhető, a társaság nevéhez kötődik, illetve a nemzeti emlékezetben sokáig fennmaradna. Valószínűleg Toldy egy olyan műre gondolt, amely az uralkodó iránti tiszteletet és hálát is kifejezi. A felkérendő szerző személyére nézve Toldy Vörösmarty Mihályt javasolta, és ha elvállalja a költő a himnus megírását, munkáját harminc arannyal jutalmazták.⁷⁵

A Társaság elfogadta az indítványt, viszont a költő nem volt jelen, ezért Toldy Ferenc és Bajza József Vörösmarty szállására mentek, hogy ismertessék vele a határozatot. Vörösmarty – Gyulai Pál írása szerint – nem vette jó néven a rendelkezést: „Bajos az embernek így megrendelésre írni – s épen himnust.”⁷⁶ A *Pesti Divatlap* is negatívan ítéli meg ezt a helyzetet egyik cikkében: „A Kisfaludytársaság [sic!] elhatározá, hogy 30 darab aranyért nemzeti dalt fog csináltatni hazánk legnagyobb költőjével. Hiszen nem olyan a nemzeti dal, hogy

⁷⁰ KÉKY 1936, 68.

⁷¹ KISFALUDY 1843, 38.

⁷² KÉKY 1936, 68.

⁷³ KÉKY 1936, 68.

⁷⁴ KISFALUDY 1843, 84.

⁷⁵ KÉKY 1936, 68-71

⁷⁶ TÓTH 1962, 396-397.

*azt, mint a zrinyidolmányt vagy sarkantyús csizmát csináltatni lehetne, – a nemzeti dal maga-magától csinálódik, vagy inkább a véletlen körülmény, a pénzen meg nem vásárolható nemzeti, költői ihletés készíti azt, – aztán nép és nemzeti dal?! milly képtelenség!*⁷⁷

Vörösmarty – annak ellenére, hogy korábban nem tartotta helyesnek egy megrendelésre kért himnus elkészítését – elfogadta a felkérést.⁷⁸ Ennek kapcsán felmerülhet a kérdés, hogy a költő miért is vállalta el a költemény megírását. Feltehetően a költő anyagi problémákkal küszködött az 1840-es években. A költő nehéz anyagi helyzetét több levele is igazolja. Ilyen például 1844 második felében Toldy Ferenchez íródott levele, amelyben többek között rossz anyagi helyzetéről beszél: „*Más az, hogy finanziaális merengéseim megszüntetésére, hogy legalább egy évig gondtalan élhessek [...]*”.⁷⁹ Talán anyagi helyzete is ösztönözhette arra, hogy elfogadja a Kisfaludy Társaság felkérését.

Vörösmarty a kész művet 1844. november 20-án küldte el Toldynak egy levél kíséretében,⁸⁰ amelyben leírta, hogy a költeményt mutassák be a Társaságnak, és ha kérheti, akkor a vers címzésében és közzétételében a legnagyobb igénytelenséggel járjanak el.⁸¹ Természetesen a Társaság ezeket a megjegyzéseket figyelmen kívül hagyta.⁸²

A Kisfaludy Társaság november 25-én tartandó közülésén felolvasták a művet, ahol a közönség „*közhelyesléssel és örömmel*” fogadta. A költeményt az 1845. február 6-án tartandó közgyűlésen is felolvasta Székács József, sőt nyomtatott formában is szétosztották a résztvevők között.⁸³ Az eseményről több folyóirat is írt, sőt közölte is a *Hymnus* szövegét,⁸⁴ mint például a *Társalkodó*, amely 1845. február 9-én megjelent számában ekképp emlékezett meg róla: „*e’ hymnusra vonatkozólag nem találhatnánk tárgyhoz illőbb szavakat, mint mellyekben segéditoknak úr saját meggyőződését fejezé ki, midőn így szólt: e’ hymnus legyen ezentul mindennapi imádságunk. – ‘S e’ meggyőződésben velünk együtt úgy hisszük minden igaz és értelmes magyar édes örömet osztozik.*”⁸⁵ A *Nemzeti Ujság* is pozitívan értekezett a február 6-i eseményről: „*Vörösmarty Mihály a társaság felszólítására egy Hymnust készített, mellyet, reméljük, minden hű magyar velünk együtt naponkinti imádságává teend.*”⁸⁶

A későbbiekben több folyóirat – köztük a *Nemzeti Ujság* is, amely már korábban közölte a művet – a *Hymnus* 25–30. sorát Vörösmarty egy másik, a *Nevet kerestek...* kezdetű költeményével együtt jelentette meg, és nem tett semmilyen utalást arra, hogy az utolsó, azaz negyedik versszak Vörösmarty

⁷⁷ PESTI DIVATLAP 1844, 178.

⁷⁸ GYULAI 1864, 449.

⁷⁹ BRISITS 1965, 156–157.

⁸⁰ TÓTH 1962, 397.

⁸¹ KÉKY 1936, 70.

⁸² TÓTH 1962, 397.

⁸³ KÉKY 1936, 72.

⁸⁴ TÓTH 1962, 397.

⁸⁵ TÁRSALKODÓ 1845, 47.

⁸⁶ NEMZETI UJSÁG 1845, 104.

Hymnus című költeményének utolsó strófája.⁸⁷ A *Jelenkor* sem tett említést arról, hogy az utolsó versszak egy másik mű része, sőt abban sem voltak teljes mértékben biztosak, hogy az általuk közölt négy strófát maga Vörösmarty írta: „minthogy csak hallomásból tudjuk, leírni nem akarjuk; mi a 'kivilágított ablakokról a' következő verseket olvassgattuk, melyeket az atyamester kérelmére a' jelen alkalomra hírszerint az itt mulatott Vörösmarty készített – ha igaz.”⁸⁸ Ehhez hasonlóan cselekedett a *Budapesti Híradó* is: „Mondják, Vörösmarty készítette *Kehidán*.”⁸⁹ A közleményekből az is világossá válik, hogy a tudósítók, de a szerkesztők sem ismerték fel az év eleje óta ismeretes sorok hovatartozását.⁹⁰ Ferenczy Zoltán is ebbe a hibába esett: „[...] Horváth János vállalta magára a kibékítést. Az ez időben *Kehidán* időző Vörösmartyt felszólította, hogy írjon egy költeményt, mely az egyesülést és egyességet hangoztassa s ekkor írta »Nevet kerestek jó ügynek baráti?« kezdetű költeményét, melyben arra biztatja a pártot, hogy jelszólul csak egy, az osztatlan haza nevét válaszsza, egyesüljön egy névben, egy elvben és minthogy Zalának büszkesége oly férfi, minő ritkán születik, tehát csak a jók egyessége kell, hogy minden vésznek ellent bírjunk állni. Az egészet imaszerű fohász fejezi be. E költemény négy versszaka szakaszonként volt olvasható Zala-Egerszegén, november 9-ikén, este a kivilágításkor, Horváth és Csányi László ablakaiban [...]»⁹¹

A *Hymnus* megzenésítése

A művet keletkezése után nemsokkal Müller Ferenc megzenésítette, sőt a legitimáció újabb kísérleteként, 1845. szeptember 13-án a Nemzeti Színházban elő is adták.⁹² Ezenkívül egy olyan esetről is van adatunk, miszerint a művet összetévesztették Kölcsey Ferenc *Hymnusával*. A *Pesti Hírlap* 1845. szeptember 21-i számában elmarasztalja a *Honderüt*, mivel az Vörösmarty a Nemzeti Színházban előadott himnusát Kölcseyének tulajdonította, és így is emlékezet meg róla: „A *Honderü elpirulhatna azon ignorantiáján, melyen egy helybeli német lap is rajta kapta, 's melly szerint Vörösmarty' mult héten szinpadunkon elénekelt himnusát Kölcseyének nézte, 's akként is emlékezett felőle egyik hasábján. Kár így elmaradni a' kortól.”⁹³ Fontos megemlíteni, hogy a *Honderü* „hibás” cikke nem található meg, azonban a *Honderü* 1845. szeptember 16-i száma tartalmaz egy olyan írást, amely kapcsolatba hozható a Vörösmarty *Hymnusával*: „Hallottunk még ez estve egy új himnust is. Ellene semmi kifogásunk, csupán azt jegyezzük meg, mikép, ha célunk: hogy a himnus valaha mint nemzeti dal, általánosan elterjedt legyen, s ha illy dalul már egyet elfogadánk, minden újabb meg újabb melodiák' felhozatala csak gátjaul szolgál*

⁸⁷ NEMZETI UJSÁG 1845, 742.

⁸⁸ JELENKOR 1845, 575.

⁸⁹ BUDAPESTI HIRADÓ 1845, 335.

⁹⁰ TÓTH 1962, 474.

⁹¹ FERENCZY 1904, 8–9

⁹² RISKÓ 2017, 98.

⁹³ PESTI HIRLAP 1845, 194.

czélunknak. Vagy jó Erkelünk' hymnusa, vagy nem; ha nem jó, tűzessen ki a szöveg új pályázásra; ha jó s elfogadott, nem kellene annak minél előbbi s minél általánosab elterjedését új, s pedig kisebb becsü próbálatokkal nehezíteni.”⁹⁴

A következő megzenésítésről 1862-ből van adatunk, amikor egy ismeretlen öt arany jutalmat tűzött ki a *Pesti Hirnök* szerkesztőségénél.⁹⁵ A díjnyertes Thern Károly alkotása lett. Lehetséges, hogy ugyanerre az alkalomra született egy másik, férfikari mű Vörösmarty *Hymnus*ának soraira, amelynek szerzője Kohn Samu.⁹⁶

A művet Langer Viktor is megzenésítette, és meg is jelent az 1867-ben kiadott *Vezérkönyv* című munkában. A *Vezérkönyv* ára és lelőhelye nincs feltüntetve, sőt annak kiadója, Kobor Álmos egy fiktív személy, aki Ögyek álnéven ismert a zene világában. A *Zenészet*i Lapok szerint megérdemelné a második kiadást, de nemcsak „belbecse és találó hymnusszerúsége” miatt, hanem abból az okból is, hogy ezen alkotás az első nyomtatott vezérkönyv a magyar zeneirodalomban, amely „vegyes énekre és egész zenekarra szól.”⁹⁷

Vörösmarty *Hymnus*át 1870-ben Erkel Ferenc is szándékozta megzenésíteni.⁹⁸ „Erkel Ferencz a daláriünnepre nem csak hymnuszt ír (Vörösmarty „Isten segits” költeményére), hanem egy magyar műdalt is, zongora-, hegedű, hárfa-, czimbalom-, klarinét- és tárogató kísérettel.”⁹⁹ Az eddigi adatok arra utalnak, hogy a cikk által említett művek nem születtek meg.¹⁰⁰

Himnuszról a nemzeti királyhymnuszig

Mielőtt rátérnék a mű tárgyalására, fontosnak tartom a himnusz, nemzeti himnusz és királyhymnus fogalmak ismertetését. Mivel nem találtam egy egységes fogalmat a nemzeti királyhymnus magyarozatára, így a nemzeti himnusz és a királyhymnus fogalmait elemezve próbálok megvilágítani a nemzeti királyhymnus lényegét.

A himnusz egy ősi elő-ázsiai és mediterrán eredetű műfaj, amely a kezdetektől fogva jelen van a keresztény világban.¹⁰¹ A himnusz egyfajta dicsőítő éneknek tekinthető, amelyet az ókorban istenekhez és az emberek és istenek között álló héroszokhoz írtak. Az 1. században a himnuszt azonosították a zsoltár, illetve az óda fogalmával.¹⁰² Ezt a „zavart” a későbbiekben Szent Ágoston megfogalmazása szabályozta: „a himnusz Isten dicsérete énekben.” Ennek ellenére születtek himnuszok Szűz Máriához, később a szentek tiszteletére

⁹⁴ HONDERÜ 1845, 216.

⁹⁵ TÓTH 1962, 398.

⁹⁶ SZIKLAVÁRI 2005, 11.

⁹⁷ ZENÉSZETI LAPOK 1867, 72–73.

⁹⁸ SZIKLAVÁRI 2005, 11.

⁹⁹ NAGYVILÁG 1870, 203.

¹⁰⁰ MAJOR 1947, 177.

¹⁰¹ SZÖRÉNYI, 1989, 32.

¹⁰² MKL.

is. Luther Márton és más reformátorok a zsoltárt vették alapul és ahhoz közelítették a műfajt. A 18. században születtek utóljára „szép vallásos himnuszok” a német piaristák által, illetve az angol költő, William Cowper tollából. A himnusz műfaja haldoklóban volt, ekkor megszületett a „nemzeti himnusz” mint annak egy továbbélési lehetősége. Azon versek, amelyeket ma a „nemzeti himnusz” fogalmával illetünk, abban hasonlítanak, hogy a nemzeti köztudat „himmuszként szentesítette őket”, viszont műfajilag több kategóriára lehet ezeket bontani. Ezek között kevés olyan alkotás létezik, amelyet a szó szoros, műfaji értelmében lehet a himnusz fogalmával illetni.¹⁰³ A királyhymnusz egy olyan költemény, amely az adott terület uralkodója iránti tisztelet fejezi ki, és azt dicsőíti. Ezek alapján úgy gondolom, hogy a nemzeti királyhymnusz egy olyan művet takar, amely az adott nemzet uralkodójához szól. A későbbiekben kifejtem, hogy a Vörösmarty-vers megfelel-e a nemzeti királyhymnusz fogalmának.

A *Hymnus* első versszakát tekintve királyhymnuszként indul a mű:¹⁰⁴ „*Isten segíts! királyok istene! / Emeld fel hozzád a király szivét, / Értelme légyen mint napod szeme, / Hogy végig lássa roppant helyzetét, / Hogy aki fényében milliók felett van, / Legyen dicsőbb erényben, hatalomban.*”¹⁰⁵ Ebben a versszakban áldást kér a királyra. Istentől kér segítséget, hogy a király jó uralkodó legyen.¹⁰⁶ Habár a mű első strófája a királyhymnusz fogalmával illelhető, azonban az alkotás többi versszaka egyértelműen a nemzethez szól.¹⁰⁷ Az első versszakban még a „királyok” Istenét szólítja meg, a következőkben már a „népeknek” Istenéhez szól annak érdekében, hogy tegye munkássá a magyar nemzetet, amihez „óriás keze” fog, azt véghez is hajtja, és dolgozzon meg kézzel és ésszel azért, amiért meglehet, és ne várja mástól.¹⁰⁸

A harmadik versszak – amely emlékeztet Kölcsey Himnuszára – az „országok” Istenét kéri, hogy áldja meg a hazát, virágozzon az ország és védje meg azt az ellenségtől:¹⁰⁹ „*Isten segíts! országok istene! / Ruházd fel áldásoddal e' hazát, / Hogy mint az őskor' boldog édene / Dúsan virítson bérczen át, / És míg keblén a' hűk örömben élnek, / Pallost mutasson fondor ellenének.*”¹¹⁰ Ez az a versszak, amely tematikája alapján leginkább emlékeztet Kölcsey Himnuszára, illetve egyes kifejezések, amelyek megtalálhatóak a Kölcsey-műben, megjelennek ebben a versszakban is, ilyen az bérc és a kebel szavak. A negyedik strófában Istentől kér segítséget azért, hogy törvényesség uralkodjon az országban, amely a szabadság biztosítékaként szolgál. Az utolsó versszakban azt kéri Istentől, hogy egység legyen az országban, ott mindenki egy cél érdekében

¹⁰³ SZÖRÉNYI 1989, 32–33.

¹⁰⁴ SZIKLAVÁRI 2005, 11.

¹⁰⁵ TÓTH 1962, 99–100.

¹⁰⁶ MILBACHER 2014.

¹⁰⁷ SZIKLAVÁRI 2005, 11.

¹⁰⁸ TÓTH 1962, 100.

¹⁰⁹ MILBACHER 2014.

¹¹⁰ TÓTH 1962, 100.

munkálkodjon, és ez az emberiség javát is szolgálja:¹¹¹ „Mindenható egység istene, / Ki össze tartod a' világot! / Engedd, hogy bármi sorsnak ellene, / Vezessen egy nemes 's nagy gondolat, / Hogy nemzetünknek mindenik nyomára / Ragyogjon emberméltóság' sugára.”¹¹²

Összegzés

Tanulmányomban leginkább a Vörösmarty-*Hymnus* keletkezéstörténetére koncentráltam, és megpróbáltam választ keresni arra, hogy a műre illik-e a nemzeti királyhymnus műfajmegjelölés. Arra a következtetésre jutottam, hogy csak részben illelhető ezzel a fogalommal a költemény, ugyanis csak az első versszak említi az uralkodót, a többi négy versszak a nemzet jólétét kéri Istentől. A himnuszokat a legtöbb esetben nem éneklik végig, tehát nem az egész alkotás funkcionál az énekelt változatban, például Kölcsey Himnuszának első versszaka él leginkább, Vörösmarty *Szózat*ának pedig az első két versszaka él igazán a köztudatban. Elmondható, hogy Vörösmarty *Hymnusa* számos legitimációs kísérlet ellenére sem került be a köztudatba. Hogy a költemény saját korában sem válhatott ismertté, az a tény is mutatja, hogy több folyóirat is összekeverte a megjelenés utáni első évben egy másik Vörösmarty-művel.

A költeményre az is rányomhatta a bélyegét, hogy Vörösmarty a művet felkérésre írta meg, a mű elkészítéséért harminc aranyat is kapott. Ezzel negatív véleményt váltott ki például a *Pesti Divatlap*ból, amelynek a lap hangot is adott egy cikkében, melyben kifejtette, hogy a nemzeti dal magától születik, nem lehet csak úgy „csináltatni” egy himnuszt.

A tanulmány leginkább a mű keletkezési körülményeire összpontosít, mivel ez manapság kevésbé ismert mű, ezért úgy gondoltam, hogy fontos ezeket tisztázni. Tanulmányom részletesen nem tárgyalja azokat az okokat, amelyek miatt nem válhatott közkedvelté a költemény, a téma további kutatást igényel.

Sajtóanyag

BUDAPESTI HIRADÓ 1845 = *Budapesti Híradó* 289 (1845).

HONDERÜ 1845 = *Honderü* 3/11 (1845).

JELENKOR 1845 = *Jelenkor* 14/96 (1845).

NAGYVILÁG 1870 = *Magyarország és a Nagyvilág* 6/17 (1870).

NEMZETI UJSÁG 1845 = *Nemzeti Ujság* 40 (1845).

PESTI DIVATLAP 1844 = *Pesti Divatlap* 1/6 (1844).

¹¹¹ MILBACHER 2014.

¹¹² TÓTH 1962, 100.

PESTI HIRLAP 1845 = *Pesti Hirlap* 542 (1845).

TÁRSALKODÓ 1845 = *Nemzeti Társalkodó* 12 (1845).

ZENÉSZETI LAPOK 1867 = *Zenészeti Lapok* 8/5 (1867).

Irodalom

BRISITS 1965 = Brisits Frigyes (szerk.): *Vörösmarty Mihály összes művei. Vörösmarty Mihály levelezése II.* Budapest 1965.

FERENCZY 1904 = *Ferenczy Zoltán: Deák élete.* II. kötet. Budapest 1904.

GREGUSS 1876 = Greguss Ágost: Toldy Ferencz emlékezete. *A Kisfaludy-Társaság Évlapjai* 11 (1876) 203–220.

GYULAI 1864 = Gyulai Pál (szerk.): *Vörösmarty minden munkái.* II. kötet. Pest 1867.

KÉKY 1936 = Kéky Lajos (szerk.): *A százéves Kisfaludy-Társaság (1836–1936).* Budapest 1936.

KISFALUDY 1843 = *A Kisfaludy-Társaság Évlapjai* 5 (1843).

MAJOR 1947 = Major Ervin: Erkel Ferenc műveinek jegyzéke (2. befejező közlemény). *Zenei Szemle* 3 (1947) 168–177.

PETRICHEVICH HORVÁTH 1844 = Petrichevich Horváth Lázár: Hunyadi László, Dalmúról s a magyar zenetanról. *Honderü* 2/8 (1844) 237–245.

RISKÓ 2017 = Riskó Kata: Erkel Hymnusának keletkezése és hagyományozódásának története az első világháborúig. In: Tóth Magdaléna (szerk.): *A magyar himnusz képes albuma.* Budapest 2017, 97–123.

SZIKLAVÁRI 2005 = Sziklavári Károly: Néphimnusz-kísérletek, „nemzeti népdalok” és szózat-megzenésítések a XIX. század derekán. In: Bónis Ferenc (szerk.): *A nemzeti romantika világából.* Budapest 2005, 8–47.

SZÖRÉNYI 1989 = Szörényi László: A Hymnus helye a magyar és a világirodalomban. In: Szörényi László: *„Multaddal valamit kezdeni”.* Budapest 1989, 29–35.

TÓTH 1962 = Tóth Dezső (szerk.): *Vörösmarty Mihály összes művei. Kisebb költemények (1840–1855).* III. kötet. Budapest 1962.

Internetes források

MKL = *Magyar Katolikus Lexikon.*; <http://lexikon.katolikus.hu/> (Letöltés: 2019.03.15. 12:53)

MILBACHER 2014 = Milbacher Róbert: „*A felébredt nemzet ebben az énekben magára lelt*”. *A Hymnus „nemzetiesítésének” folyamatáról.*; <http://www.holmi.org/2014/12/milbacher-robot-%E2%80%9Ea-felebredt-nemzet-ebben-az-enekben-magara-lelt%E2%80%9D-a-hymnus-%E2%80%9Enemzetiesitesenek%E2%80%9D-folyamatarol> (Letöltés: 2019.03.15. 13:04)

A „national king’s anthem” – *Hymnus* of Mihály Vörösmarty

ZÓRA VASS

In my study I concentrated on describing the story of creation of Mihály Vörösmarty’s *Hymnus*. I have tried to find answer for the question if the *Hymnus* fill the requirements of a „national king’s anthem”. I have managed to determine that not the whole *Hymnus* can be considered as a „national king’s anthem”, only the first strophe due to it apostrophizes the king. The following strophes addressed God to help the nation.

The *Hymnus* was written for the request of the Kisfaludy Társaság as a confirmation of the company and to have a melodized anthem for Hungary which is in connection with the Kisfaludy Társaság. Besides, the *Hymnus* have not became as popular as it was supposed when they have ordered the anthem.